

Työryhmän kokous 2.5.2019

Aika 2.5.2019 klo 9-12

Paikka Sisäministeriö, nh. Katariina

Jäsenet	Nimi	Läsnä	Poissa
	Neuvotteleva virkamies Kirsi Rajaniemi (puheenjohtaja)	X	
	Pelastusylitarkastaja Veli-Pekka Hautamäki	X	
	Ylitarkastaja Björn Johansson	X	
	Johtava asiantuntija Sanna-Mari Karjalainen	X	
	Ryhmäpäällikkö Markus Kauppinen	X	
	Ylitarkastaja Jan Meszka		X
	Ylitarkastaja Karoliina Meurman	X	
	Yli-insinööri Jaana Rajakko	X	

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen.

Käytiin läpi kolme pöytäkirjaluonnosta ja keskusteltiin kirjauksista. Todettiin, ettei Tukes voi arvioida vastuuhenkilön koulutuksen soveltuvuutta opintopisteiden tarkkuudella. Lähtökohtana on suoritettu tutkinto, joka sisältää tiettyjä vaadittavia asioita. Laitteiston toteuttamisessa standardeista poikkeaminen tulee dokumentoida jo suunnitteluvaiheessa. Tarkastuslaitoksella tulee olla käytettävissään dokumentti, jossa kuvataan asiat, joista on poikettu ja mistä syystä.

Hyväksyttiin kokouksien 5.3.2019, 27.3.2019 ja 12.4.2019 pöytäkirjat.

2. Käsisammuttimien tarkastus- ja huoltotoiminnan sääntely

Huhtikuussa pidetyn keskustelutilaisuuden jälkeen on tullut palautetta kahdelta taholta. Käsisammuttimia koskevat kommentit liittyivät vastuuhenkilön työkokemusvaatimukseen ja käsisammutinliikkeen kiinteään huoltopaikkaan.

Sääntelyssä lähdetään siitä, että käsisammuttimen tarkastuksessa havaitaan käsisammuttimen huoltotarve. Jos käsisammutin tarvitsee huoltoa, on se myös huollettava.

Tuotteesta tulee olla saatavilla tarpeelliset dokumentit ja ohjeet, jotka voivat olla joko valmistajan tai suomalaisen maahantuojan laatimat. Tukes on havainnut markkinavalvonnassaan, että yleensä tuotteen mukana ei toimiteta erikseen

valmistajan ohjeita. Aikaisemmin käsisammutinvalmistajien tarkastus- ja huolto-ohjeet löytyivät Tukesin verkkosivuilta, mutta ohjeet eivät enää löydy sivuilta eikä ohjeita pyydetä automaattisesti lähettämään Tukesille. Käsisammutinliikkeillä tulisi olla käytettävissään tuote/mallikohtaiset ohjeet, joten ohjeiden saatavuuteen tulee kiinnittää huomiota. Käsisammuttimien maahantuoja on ohjeistettu lisäämään tarkastus- ja huolto-ohjeet nettisivuilleen, mikä ei kuitenkaan ole velvoittavaa.

Käsisammuttimien tarkastus- ja huoltovälit on nykyään säädetty kansallisesti. Oletettavasti tästä syystä valmistajat eivät ole määrittäneet tai ainakaan kirjanneet omiin ohjeisiinsa poikkeavia suositusmääräviä tarkastukselle tai huollolle.

2.1 Käsisammutinliikkeen toimintailmoitus

Käsisammutinliikkeen sääntelyn perustana on, että käsisammutinliike tarkastaa ja huoltaa rakennuksissa olevia pakollisia käsisammuttimia. Tarkastus- ja huoltotöitä saa tehdä vain rekisterissä oleva käsisammutinliike. Käsisammutinliikkeillä säilytetään velvoite tehdä ilmoitus toiminnan aloittamisesta. Ilmoitus käsisammutinliikkeen olemassaolosta tehdään valvontaa varten Tukesille. Toimintailmoituksen määräaikaisuus poistetaan.

Tarkemmin on säädettävä, mitä tietoja ilmoituksessa pitää olla. Muilla sektoreilla ilmoituksen perussisällöstä on säädetty aika tarkasti. Tämä on ihan perusteltua, sillä sääntelyn perusteella liikkeen tulee voida arvioida ilmoitukseen tarvittavat tiedot ja paperit. Erillisiä Tukes -ohjeita ei tällöin tarvittaisi. Lisäksi on säädettävä, että vastuuhenkilön vaihtumisesta ja toiminnan lopettamisesta tulee ilmoittaa Tukesille.

Ilmoitusmenettelyn luonteeseen kuuluu, että liike voi aloittaa töiden tekemisen heti, kun on laittanut ilmoituksen Tukesiin. Käytännössä ilmoitukset ovat usein puutteellisia tai tietoja pitää täydentää. Pitäisikö ennen töiden aloittamista saada kuittaus Tukesilta? Toisaalta käsisammutinliikkeiden osalta ei ole koskaan ollut ilmoituksissa sellaisia puutteita, joiden perusteella Tukes olisi joutunut kieltämään toiminnan aloittamisen tai keskeyttämään jo aloitetut työt.

Olenainen vaatimus toimintailmoituksessa on vastuuhenkilön tiedot, sillä käsisammutinliikkeellä on oltava vaatimukset täyttävä vastuuhenkilö jo ennen töiden aloittamisesta. Tukes valvoo sitä, että käsisammutinliikkeellä on vastuuhenkilö.

Vastuuhenkilöllä on oltava tehtävän edellyttämän osaaminen. Jos toimintailmoituksessa ilmoitettu henkilö ei ole koskaan ollut Tukesin rekisterissä vastuuhenkilönä ja vastuuhenkilötutkimuksen suorittamisesta on jo aikaa, on Tukes tiedustellut henkilöltä hänen työkokemustaan tietyltä aikaväliltä.

Tukesin tehtävänä ei ole valvoa käsisammutinliikkeiden liiketaloudellisia edellytyksiä. Tukes on antanut kaksi kieltopäätöstä toimintailmoituksen uusimisen yhteydessä perustuen verojäätodistukseen.

2.2 Vastuuhenkilö

Nykyisin edellytetään, että vastuuhenkilö on toiminnanharjoittaja tai käsisammutinliikkeen päätoimisessa palveluksessa. Päätoimisesti voi olla vain yhden liikkeen palveluksessa, mikä on erittäin rajoittava velvoite. On ajateltu poistaa velvoite päätoimisesta palvelusuhteesta ja korvata se vaatimuksella, että vastuuhenkilöllä tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus hoitaa tehtäviään. Ei ole kuitenkaan tarvetta asettaa velvoitetta, että jokaisessa toimipisteessä on oltava vastuuhenkilö. Vastuuhenkilön tehtävistä on tarkoitus säätää nykyistä tarkemmin.

Pöytäkirja

SM1921948

29.08.2019

00.00.01.00.00

SMDno-2017-2100

Jollain sektoreilla on säädöksissä rajoitettu, kuinka monessa liikkeessä voi toimia vastuuhenkilönä yhtäaikaan. Vastuuhenkilön tosiasiallista mahdollisuutta hoitaa tehtäviään arvioidaan tällä hetkellä liikkeiden valvonnan yhteydessä, ei vielä toimintailmoituksen käsittelyn yhteydessä. Jos Tukes huomaa ilmoitusta käsitellessä, että sama vastuuhenkilö toimii jo useammassa liikkeessä, kuulee Tukes ilmoituksen tehnyttä liikettä tässä yhteydessä. Vastuuhenkilön toimiessa useamman liikkeen palveluksessa, Tukes joutuu arvioimaan liikkeen toiminnan edellytyksiä mm. vastuuhenkilön tehtävien hoitamisen kannalta.

Vastuuhenkilön tehtävät koostuisivat kolmesta elementistä:

- 1) valvoo, että tarkastus- ja huoltotyössä noudatetaan säädöksiä
- 2) huolehtii, että henkilöstö on perehdytetty tehtäviinsä
- 3) on tosiasiallinen mahdollisuus hoitaa tehtävänsä.

2.3 Käsiammutinliikkeen vastuuhenkilön pätevyystodistus

Vastuuhenkilön kokeesta tulee säätää, että se sisältää teoriaosuuden ja käytännön osuuden. Käsiammutinliikkeen vastuuhenkilön kokeessa noin puolet reputtaa käytännön osuudessa, vaikka kaikki käytännössä läpäisevät teoriakokeen. Jo nykyisin kehoitetaan harjoittelemaan ja tekemään käsiammuttimien tarkastus- ja huoltotöitä ennen käytännön kokeeseen tulemista. Tästä syystä vaatimus vuoden työkokemuksesta olisi perusteltua. Työkokemusta vaaditaan lähes kaikilla muilla aloilla, vaatimus vuoden työkokemuksesta on minimitasoa.

Tällä hetkellä vastuuhenkilön pätevyystodistuksen saamiseksi edellytetään ainoastaan kokeen suorittamista. Pätevyystodistus on määräaikainen ja sen uusimisen edellytyksenä on ollut, että henkilö on toiminut käsiammutinvastuuhenkilönä koko viisivuotiskauden. Jos jatkossa pätevyystodistuksen edellytyksenä olisi kokeen suorittamisen lisäksi vuoden työkokemus, ei olisi tarvetta arvioida vastuuhenkilön työkokemusta määräajoin eli pätevyystodistuksen määräaikaisuus voitaisiin poistaa. Vuoden työkokemus olisi mahdollista hankkia useissa eri jaksoissa esim. vuoden työkokemus viimeisen viiden vuoden ajalta. Tukes voi laskea työkokemuksen ajan työtodistuksista.

Kaasupuolella vaatimuksena on pelkkä teoriakokeen läpäiseminen ja työkokemus. Tästä syystä käsiammutinpuolelle on muodostunut käytäntö edellyttää sekä teorian että käytännön kokeiden läpäisystä. Muilla aloilla käytännön asiat käydään yleensä läpi koulutuksessa, mutta käsiammuttimien tarkastamiseen ja huoltamiseen ei ole olemassa soveltuvaa koulutusta.

Vastuuhenkilön kokeen osalta pitää säätää kohtuullisesta ajasta, jonka läpäisty koesuoritus on voimassa. Pitää olla mahdollisuus osallistua kokeeseen, vaikka työkokemuksen hankkiminen on vielä kesken. Ammattitutkinnot ovat elinikäisiä, joten kylmälaitepuolella ei ole ollut tarvetta säätää tällaisesta asiasta. Maakaasupuolella on säädetty niin, että pitää olla työkokemusta töistä viimeisen kahden vuoden ajalta, jos hitsauskoulutuksesta on kulunut enemmän kuin viisi vuotta. Sähköpuolella voimassaoloaika on viisi vuotta. Vastaavaa vaatimusta voisi ajatella myös tähän niin, että koesuorituksen ollessa enintään viisi vuotta vanha, pätevyystodistushakemus rinnastetaan uuden hakemiseen.

Siirtymäsäännöksellä on tarve turvata se, että kaikki voimassa olevat käsiammutinliikkeen pätevyystodistukset jatkavat voimassa olevina ilman uusintailmoituksia.

2.4 Käsiammutinliikkeen kiinteä huoltopaikka

Käsiammutinliikkeellä tulee olla asiamukaiset laitteet ja välineet. Laitteet kuten esimerkiksi painemittarit ja vaa'at on kalibroitava ja pidettävä kunnossa sekä varmennettava säännöllisesti. Vaa'an varmentaminen tulee tehdä kolmen vuoden välein. Alan käytäntönä on kalibroida painemittari vuoden välein, käytännössä yleensä hankitaan uusi mittari.

Nykyään käsiammutinliikkeeltä edellytetään kiinteää huoltopaikkaa. Vaatimus saattaa aiheuttaa käytännön ongelmia erityisesti haja-asutusalueella pitkien etäisyyksien takia. Kiinteän huoltopaikkavaatimuksen keventäminen helpottaisi alalle tuloa, kun tukikohdaksi riittäisi esimerkiksi tarkastusauto. Jonkinlainen postiosoite liikkeellä olisi joka tapauksessa.

Käsiammuttimien jauheen käsittely on pölyävää, mikä asettaa vaatimuksia huoltotilalle. Tilojen vaatimuksien tavoitteena on edesauttaa sitä, että käsiammuttimien tiivisteet pysyvät puhtaina, jotta paine kysyy käsiammuttimessa. Nestesammuttimien huoltotyö ei edellytä tiloilta yhtä paljon kuin jauhesammuttimien huoltaminen. Tilojen tulee olla tarkoituksenmukaiset ja sellaiset, jotka mahdollistavat huoltotyön tekemisen. Huoltotyön lopputulos ratkaisee, ei itse tila.

Koska nykyisin on vaatimuksena, että käsiammutinliikkeellä on kiinteä huoltopaikka, on liikkeen toimintailmoituksessa oltava tiedot tiloista. On suunniteltu, ettei jatkossa käsiammutinliikkeeltä edellytettäisi kiinteää huoltopaikkaa. Käytävä vielä läpi, mitkä asiat toimintailmoituksessa tulee ilmoittaa Tukesille sekä miten Tukes tietoa arvioi ja hyödyntää valvonnassaan. Harkittava vielä sääntelyssä, mitkä ovat toiminnan olennaisia muutoksia, joista on ilmoitettava Tukesille.

Valvontäkäynneillä Tukes on tarkastanut liikkeen tilat ja arvioinut, soveltuvatko tilat tehtyihin töihin. Jos käsiammutinliikkeellä itsellään ei ole huoltoon soveltuvia tiloja ja sammutin edellyttää huoltoa, asiakas ohjataan huoltoa tekevään liikkeeseen. Käsityksenä kuitenkin on, että asiakas usein hankkii huoltoa tarvitsevan käsiammuttimen tilalle uuden.

Tällä hetkellä Tukes ei ole rekisteröinyt, minkälaisia tehtäviä kukin käsiammutinliike tekee. Vaikka Tukesin ylläpitämään käsiammutinliikerekisteriin on suhtauduttu niin, että asiakkaat löytäisivät sieltä helposti palveluja, ei se ole kuitenkaan rekisterin tarkoitus. Tukesin rekisterissä ei ole myöskään eroteltu vain painelaitetarkastuksia tekeviä käsiammutinliikkeitä.

2.5 Käsiammuttimien tarkastus- ja huoltovälit

Nykyisin käsiammuttimien tarkastus tehdään joko 1 tai 2 vuoden välein. Pelastuslain sääntely koskee rakennuksia, jolloin voidaan olettaa käsiammuttimien olevan sijoitettu niin, ettei se ole alttiina pakkaselle tai tärinälle. Pakkanen ei vaaranna jauhesammuttimien toimintaa, nestesammuttimien tilanne on toinen.

Voisi olla mahdollista säätää tarkastusväliksi vähintään kaksi vuotta, jos käsiammuttimien sijoituspaikka tai olosuhteet eivät edellytä tarkempaa toimintakunnon varmistamista. Perusteluissa voidaan tuoda esille, että veneiden ja ajoneuvojen tarkastusväleistä säädetään jo muualla.

Nestesammuttimien huoltoväliksi on nykyisin säädetty 5 vuotta. Voisi olla mahdollista säätää kaikkien käsiammuttimien huoltoväliksi vähintään 10 vuotta,

Pöytäkirja

SM1921948

29.08.2019

00.00.01.00.00

SMDno-2017-2100

ellei valmistaja ole ohjeistanut jotain muuta. Painelaitelainsäädännön mukaisista tarkastuksista on hyvä säätää informatiivisesti.

Ensimmäisen tarkastuksen ja huollon ajankohdasta on säädettävä nykyistä tarkemmin. Tarkastus- ja huoltovälien laskeminen aloitetaan siitä, kun käsisammutin on valmistettu eli astia on paineistettu. Painelaitesäätelyn mukaan astia ei saa olla paineistettuna enempää kuin 10 vuotta. Jos uudessa käsisammuttimessa ei ole vielä tarkastustarraa, ei käsisammuttimen haltijalle ole selvää, milloin käsisammutin on tarkastettava tai huollettava ensimmäisen kerran.

Painelaitedirektiivi edellyttää ainoastaan astian valmistusvuoden ilmoittamista. Jos astiaan ei ole merkitty valmistuskuukautta, on sovittu, että valmistusajankohta lasketaan tammikuusta.

Jos pelastuslakia ei muuteta, käsisammuttimien tarkastusvelvoite koskee loppujen lopuksi aika pientä osaa käsisammuttimista. Suositeltavaa on, että muutkin käsisammuttimet tarkastetaan säännöllisesti.

Lähtökohtaisesti käsisammutinliikkeet tarkastavat ja huoltavat standardin EN 3 mukaisia käsisammuttimia, joissa on etiketit suomeksi ja ruotsiksi. Oletetaan, että käsisammuttimien on oltava standardin EN 3-7 mukainen ja ainoastaan standardin mukaisia käsisammuttimia on lupa tarkastaa ja huoltaa. Lainsäädäntö ei kuitenkaan kiellä tarkastamasta tai huoltamasta valkoista tai ruotsalaista käsisammutinta, turkkilaisesta puhumattakaan. Tarkastuksen ja huollon edellytys ei ole, että käsisammuttimessa on suomenkieliset etiketit. Ei olla jatkossakaan säätämässä, että tarkastusliike saisi tarkastaa tai huoltaa ainoastaan standardin EN 3-7 mukaisia käsisammuttimia.

Tarrat

Nykyään on säädetty, että käsisammuttimen tarkastuksen jälkeen kiinnitetään tarkastuslipuke ja huollon jälkeen sekä huoltolipuke että tarkastuslipuke. Käytännössä lipukkeet ovat tarroja. Tarkoituksena on säätää jatkossa tarrasta eli irrallisia huoltolipukkeita muiden maiden tyyliin ei sallittaisi. Lähtökohta on, että tarkastustarran voi liimata käsisammuttimeen, jos käsisammutin on toimintakunnossa tarkastuksen jälkeen.

Tarrassa tai nykyisessä lipukkeessa tulee olla tieto tehdyn tarkastuksen tai huollon ajankohdasta päivämäärän tarkkuudella. Tämän lisäksi tarkastustarrassa on tieto siitä, milloin tarkastus on tehtävä seuraavan kerran. Lisäksi on oltava tiedot tarkastuksen suorittajasta (käsisammutinliikkeen nimi ja osoite sekä tarkastuksen tehneen henkilön nimikirjoitus). Jatkossa käsisammutinliikkeen tietojen osalta olisi perusteltua edellyttää Y-tunnusta.

Käsisammuttimen seuraavan tarkastuksen ajankohdaksi merkitään useimmiten automaattisesti kaksi vuotta. Seuraavan tarkastuksen ajankohdalla on asiakkaalle informatiivinen arvo, joten vaatimus on perusteltua säilyttää. Toisaalta käsisammuttimen omistaja voi sijoittaa käsisammuttimensa myös niin, että se tarvitsisi tarkastamista jo vuoden kuluttua edellisestä. Velvoite huolehtia tarkastusten toteutumisesta määrävällein on käsisammuttimen omistajalla, ei käsisammutinliikkeellä.

Jos käsisammuttimessa ei ole huoltotarraa, oletetaan, ettei sitä ole huollettu koskaan. Kymmenen vuoden kohdalla käsisammuttimelle pitää tehdä sekä huolto että tarkastus. Pitääkö tästä asiasta säätää erikseen? Tilaajan eli käsisammuttimen

omistajan ei voida olettaa tietävän, mitä kaikkia temppuja käsisammuttimelle pitää tehdä 10 vuoden iässä.

Käsisammuttimen huoltoväliksi on säädettävä vähintään 10 vuotta, jos valmistaja ei ole määrittänyt mallikohtaista huoltoväliä. Tarkastuksen sisältöön on ehkä hyvä lisätä velvoite tarkastaa, tarvitseeko käsisammuttimelle tehdä huolto.

Käsisammuttimen tarkastusta ei voi tehdä, jos huolto on tekemättä. Huollon jälkeen kiinnitetään jatkossakin sekä tarkastus- että huoltotarra.

3. Tilastomuistion valmistelu

Laitelain soveltamisalan nykytilan kuvausta varten valmistellaan erillinen ns. tilastomuistio. Muistiossa on tarkoitus esittää toimialaa ja nykytilaa kuvaavia tilastotietoja ja muita tietoja esim. kuvata asennusliikkeiden ja käsisammutinliikkeiden kokoa ja sijoittumista.

Käsisammutinliikkeet

Käsisammutinliikkeiden osalta tiedetään, että suurin osa käsisammutinliikkeistä myy turvallisuustuotteita hyvin laajalla kirjolla. Käsisammutinliikkeen ohessa voi olla myös muunlaista liiketoimintaa esim. sähköliike tai vartiointiliike.

Joillain teollisuuslaitoksilla on oma käsisammutinliike. Tällaiset käsisammutinliikkeet käytännössä tarkastavat vain kyseisen teollisuuslaitoksen käsisammuttimia eli eivät varsinaisesti myy ulkopuolelle käsisammuttimien tarkastus- ja huoltotöitä. Myös muutamalla pelastuslaitoksella on käsisammutinliikeoikeudet. Käytännössä tarkastavat ja huoltavat omia tai palopaikalla käytettyjä käsisammuttimia. Ainakin Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksella on hinnastossaan myös tarkastus- ja huoltotöille ulosmyyntihinta.

Suurin osa käsisammutinliikkeistä on yhden vastuuhenkilön liikkeitä, suurimmassa osassa on vastuuhenkilön lisäksi 1-2 työntekijää. Käsisammutinliikkeet ovat kaikki pk-yrityksiä, jotka ovat sijoittuneet eri puolille maata. Moni käsisammutinliike tekee myös kampanjatyypistä käsisammuttimien tarkastusta esim. tarjoamalla käsisammuttimien tarkastusta veneilykauden alussa venekerhoilla.

Kaikki käsisammutinliikkeet eivät tee käsisammuttimien huoltotöitä, eivätkä painelaitesääntelyn mukaisia tarkastuksia (koeponnistus). Inspecta ja Dekra myöntävät tarkastuslaitoksina luvat käsisammuttimien painelaitesääntelyn mukaisille tarkastuksille. Tarkastuslaitokset myös valvovat näiden liikkeiden toimintaa tältä osin. Tukesin arvio on, että painelaitetarkastuksia tekeviä käsisammutinliikkeitä olisi noin 50-60, tarkemmat tiedot tulee kysyä tarkastuslaitoksilta.

Tukesin valvontatiedoista saadaan mm. liikeilmoitusten lukumäärät, uusien vastuuhenkilön pätevyystodistusten lukumäärät sekä liikkeiden toiminnan arviointi valvontakäyntien havainnoista. Valvontahavainnoista on se käsitys, ettei ole tarve kiristää nykyistä sääntelyä tai asettaa käsisammutinliikkeille uusia vaatimuksia. Reilu 10 vuotta sitten julkaistun Tekniikan Maailman sokkotestijutun jälkeen Tukes lähetti huomautuskirjeen alalle. Tämän jälkeen ei ole tullut ilmi laajamittaista huonoa toimintaa käsisammutinliikkeiden keskuudessa.

Tukesin tavaravirtaselvityksessä on mukana käsisammuttimien lukumäärät.

Pöytäkirja

SM1921948

29.08.2019

00.00.01.00.00

SMDno-2017-2100

4. Keskustelutilaisuus 16.5.

Pidetään suunniteltu keskustelutilaisuus 16.5.2019. Tilaisuudessa keskitytään käsisammutinliikkeiden ja niiden toiminnan sääntelyyn. Jos ehditään, niin keskustellaan myös käsisammuttimien tuotevaatimuksista mm. värin osalta.

Tavoitteena on ehtiä kierrättää tilaisuuden kalvot työryhmän jäsenillä ennen tilaisuutta.

5. Kokouksen päättäminen

Työryhmän seuraava kokous on 28.5.2019 klo 9-12 SM:ssä.

Puheenjohtaja päätti kokouksen.

Neuvotteleva virkamies, puheenjohtaja

Kirsi Rajaniemi

Yli-insinööri

Jaana Rajakko

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Sisäministeriö 29.08.2019 klo 14:04. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Työryhmän jäsenet

Tiedoksi

Valtioneuvoston hankeikkuna